

Van Gogh parafrázis

Sárkány Balázs

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Szobrász szak, 3. évfolyam

Dr. Colin Foster

Egyetemi tanár

Van Gogh parafrázis című munkám a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán megrendezett szakmai héten készült, 2013-ban. Ezen a héten a Doktori Iskola hallgatói, valamint más művészek előadásait hallgathattuk és megadott témakörök közül választhattunk. Egy bizonyos téma kiválasztása után a megadott szempontok alapján kellett egy, vagy több alkotást létrehoznunk. Én Győrffy László festő, doktoranduszhallgató témáját választottam, melynek lényege egy már meglévő műalkotás átírása, továbbgondolása vagy arra való reflektálás volt. Szabad kezet kaptunk az anyagválasztásban és abban, hogy szobrot, vagy festményt dolgozunk-e fel.

Első gondolatom egy kispasztika elkészítése volt, gipszből és üvegből, ám ezt az ötletet később elvettem, majd úgy döntöttem, hogy egy festményt fogok alapul venni munkámhoz. A csoportból mások is izgalmasnak tartották a festmények témájából való merítést. Bizonyos szempontból magam is úgy gondoltam, hogy az alkotó folyamat izgalmas lesz, mivel kihívás egy kétdimenziós festményből újraalkotni valamit, háromdimenziós pasztikaként.

Munkámra viszont nem vonatkoznak teljes mértékben az előzőleg leírtak, mivel csak egy kis lépést tettem a nagyobb pasztika felé és inkább domborműszerű hatást kelt, mintsem szoborszerűt.

Választásom Vincent Van Gogh (1853-1890), Holland festő, Egy pár bőr klumpa című festményére esett. Az olajfestményt 1888-ban, Arlesben festette meg. Vincent abból a megfontolásból költözött délre, Arlesba hogy itt megtalálja a megfelelő fényeket és színeket. Ezekben az időkben a Sárga házban lakott, aminek szobáját, s magát a házat is megfestette. Itt látta vendégül 1888. október 23-án Arlesba érkező Gauguin is, akit fivérének keresztül, Theodorus (Theo) Van Goghon keresztül ismert meg. Itt tartózkodása nem volt hosszú, mivel ugyanezen év december 23-án megtámadta barátját, akivel ez idő alatt együtt dolgozott. Miután Gauguin elmenekült, Vincent hazament, és elkövette a mindenki által jól ismert öncsonkítást.

Ekkor festette meg remekműveit, elsők között A Langlois híd című képét, valamint a szobája falára szánt Napraforgókat. A virágokat ábrázoló képein megtalálta azokat a színeket, ami miatt ideutazott. A képeken a sárga szín és annak árnyalatai dominálnak, ezeket a színeket a későbbi Arlesben készült munkáin is megtalálhatjuk.

A szobáját megjelenítő festmény technikáját, valamint a felhasznált színeket részletesen leírja a levelében testvérének, Theonak.

Vincent festésmódjában, ecsetkezelésében (állítólag) nagy szerepet játszottak betegségei, amit a mai napig szakértők sem tudnak pontosan megállapítani. Egyesek szerint az 1888 és az 1890-es évek között festett képein feltűnő körök, félkörök, cakkok és csillagszerű képződmények jellemzik az epilepsziások rohamait, a migréneselek optikai csalódásait. Van Gogh betegségeivel kapcsolatban - amiknek kialakulásában egyesek szerint táplálkozása és kedvenc itala az absinth túlzott fogyasztása

is közrejátszott - többen is foglalkoztak és írtak elemzéseket, tanulmányokat. Mint például: Simkó Alfréd: *Vincent betegségének többdimenziós klinikai szemlélete* című tanulmány, Hans Georg Zapotoczky: *Van Gogh homályállapotai* című tanulmány, valamint a kettőjük által szerkesztett, 2003-ban kiadott Van Gogh patográfiája című kötet.

Valamint meg kell még említenem Martin Heidegger nevét is. Heidegger A műalkotás eredete című tanulmányát, melyben Van Gogh Parasztcipők c. festményét veszi példának, az eszköz eszközlétének problémáját demonstrálva.

A szívemhez mindig is közel álltak Vincent Van Gogh festményei, mint színeiben, mint ecsetkezelésében és technikájában. Megbűvölt a brutalitás és agresszió, amit számomra hihetetlennek tűnő pontossággal helyezett a vásznaira. A ropogós képek hullámanak, zizegnek. Lehetséges, hogy ez azzal is magyarázható, ami Tátrai Vilmos kötete elején is fellelhető. A Kérdés az: "mi a magyarázata Van Gogh rendkívüli, szinte jeles francia kortársaiét is túlszárnyaló népszerűségének?"

Magyarázata a következő: "Van Gogh élete és művészete mindenki másénál jobban megfelelnek annak a romantikus művészmítosznak, amelynek gyökerei a reneszánszig nyúlnak vissza, s amely aztán végül éppen a XIX. században kristályosodott ki máig ható pregnáns formájában."

Van Gogh parafrázis című munkám elkészítéséhez fa deszkákat és különböző fadarabokat használtam. Választásom több okból esett erre az anyagra. A fa a fémmel, vagy az üveggel ellentétben egy sokkal természet közelebbi és tónusaiban is gazdagabb, melegebb anyag. Úgy gondoltam, hogy a festményen szereplő napsugarak árnyalatát keltő sárgás szín visszaadásához megfelelő lesz. Később tudatosult bennem, hogy ez nem kivitelezhető teljes egészében. Mindazonáltal azért is választottam ezt az anyagot, mert tudtam, hogy Van Gogh munkásságában is nagy szerepet játszottak a fák, mint például: A két ásó a fák között, Landscape ősszel, Olajfák sárga égbolttal, Virágzó barackfa, Gyümölcsöskert virágzó kajsziparackfákkal, Virágzó mandulaág üvegpohárban című munkái, és még sorolhatnánk.

Mikor testvére, Theo gyermeke megszületett, Vincent egy virágzó fát ábrázoló festményt ajándékozott öccsének, amit az újszülött szobájába szánt.

Vörös Kinda Klára klinikai szakpszichológus is írt egy tanulmányt, melyben Van Gogh faábrázolásainak és színvilágának pszichológiai elemzésére vállalkozott, a pszichológiában gyakran alkalmazott Koch-féle farajz teszttel. Az ebből az írásból származó idézet alapján, ahol az Egy fa a homokban című képet elemzi, kissé belemagyarázósnak tűnik a dolog, bár nem biztos, hogy alaptalan. Viszont kétség sem férhet ahhoz, hogy Van Gogh itt is, mint sok más esetben, természet után festett.

Az idézet a tanulmányból: „Ez a földből kiszakadó, ugyanakkor bele is kapaszkodó, túlhangsúlyozott gyökérzet jelezheti az ösztönkésztetések kirobbanó erejét, ami felett kontrollt gyakorolni rendkívüli erőfeszítéseket igényel az egyéntől. A sérülések, a göcsörtös képződmények a festő eddigi élete során elszenvedett traumáit, frusztrációit jelölik, amelyek alapjaiban rendíthetik meg az önbizalmát. Az egymást keresztező ágazat a belső ellentmondásosságra és a meglehetősen erős belső feszültségre utal.”

Munkámban az alap síkot deszkákból, elhasznált székek maradványaiból tákoltam össze. Az éleiknél egymással érintkező deszkákat hátoldalukon két darab léccel rögzítettem egymáshoz szögekkel. A festményszerűség elkerülése miatt az összeállított fadarabok nem szabályos négyzet alakban vannak elhelyezve, hanem kilógnak, vagy visszahúzódnak. Erre a felületre először felrajzoltam a cipőket, majd elkezdtem a munkát.

A munkafolyamat hosszas gyűjtögetéssel kezdődött, mivel be kellett szereznem a megfelelő tónusértékű faanyagokat, amik nem adják vissza teljes mértékben a festményen látható élénk

színeket, ám reflektálnak rájuk, és hasonló hatást kölcsönöznek a munkámon belül, mint ami Van Gogh festményén látható. Céлом nem is az azonos színű és tónusú faanyagok felkeresése volt, mert az szinte lehetetlenségnek tűnt az iskola falain belül, vagy azon kívül, még pácolással és festéssel is.

Ennek tudatában, a fő hangsúlyt inkább a textúrára, a fűtött indulatokat tükröző ecsetkezelésre fektettem, amik nagy mértékben jellemzik Van Gogh inkább vonalakból, mintsem foltokból álló, "darabos" festésmódját. Ezért is választottam a kis faágakat, fahulladékokat, pálcikákat munkám elkészítéséhez. A kérges, és kérgetől megfosztott nagyobb ágdarabok váltakozása érzékelteti a határozottabb vonalakat, a kisebbek az aprólékosabb részleteket, a lécekből hasított világosabb darabok szálirányából pedig az ecset sörtéinek nyomaira is asszociálhatunk. Mindezeket formakövetően próbáltam elhelyezni, ahogy Van Gogh képén is látható. Ezek rögzítéséhez forró szilikont használtam. Felmerült, hogy a kis fadarabokat egyenként fúrjam meg, majd vékony dróttal rögzítsem egymáshoz. Ezt az ötletet a különböző faanyagok mérete, de főleg állaga, a faragasztót pedig huszonnégy órás kötési ideje miatt kényszerültem elvetni, mivel csak egy hét állt a rendelkezésünkre a munkáink elkészítéséhez. A szilikon véleményem szerint nem ront annyit a munkán, mert szüksége van egy bizonyos szemlélési távolságra, ami kettő és fél- három méter körül mozog és onnan már nem feltűnő vagy zavaró, mert elveszik a fadarabok között a ragasztás. A drót viszont fénylése miatt még ebben az esetben is zavaró és elűtő lett volna a fától.

A rusztikus hatás, az ecsetnyomok, de főleg az egymást fedő festékrétegek elérése érdekében minden egyes darabot egymásra halmozva próbáltam visszaadni az eredeti képen látottakat, így növelve a „kép” plasztikáját is. A közelebb lévő részek jóval plasztikusabbak, a távolabbiak pedig laposabb plasztikával bírnak, akár csak a domborműveken.

A fentebb leírtak azonban az alapsíkra nem vonatkoznak. Az alapsíkra csak egy helyen ragasztottam egy vékonyka kis ágat az asztal lezárásaként, ezt is csak a klumpák mögött. Az előttük lévő szakaszon a léceket az asztal szögének megfelelően vágtam el, ezzel is egy kisebb plasztikát, nagyobb elválasztottságot és a hozzánk közelebb, vagy távolabb eső térrészek érzékeltetését próbáltam elérni. Eredeti célomhoz képest, valamint az előzőleg leírtakat "kissé" felülírva, miszerint nem akartam festeni a faanyagokat, hanem csakis természetes színeikben, tónusaikban felhasználni őket, mégis arra kényszerültem, hogy megtegyem azt. Két helyen alkalmaztam színezést. Az asztal lapjánál -az egyazon deszkából készült háttér elválasztása miatt- diófapácot használtam. Valamint a klumpák legsötétebb részénél, aminél megfelelő tónusértékű sötét fát nem találtam - és úgy éreztem munkám megköveteli- fekete tussal fedtem a fadarabok felületeit.

Az így elkészült munkám végső állapotában, számomra is meghatározhatatlan és kategorizálhatatlan. Magam sem tudom eldönteni, hogy egy képről - a festmény szó használata szerintem indokolatlan lenne, mivel a festett felületek mennyisége igen csekély - vagy egy domborműről van e szó.

Kétség kívül nem a plasztika dominál a munkámon, hanem a fadarabok tónusaival és a felülettel való játék és azok viszonya. Ez adhat okot arra, hogy képként fogjuk fel a munkát. Plasztikájában viszont a félmagos dombormű kategóriába sorolható.